

מבין מאות פרסי הגניבה, הבזבוז וההונאה בדו"ח החדש של מבקר המדינה, בולטת

כך מתחיל הנינוח

אלה; באיור שאותר לבדואים בנגב מוחזקות אדמות גם על-ידי גורמים אחרים: החייבות יהודית וחוכרים יהודיים פרטים, הקרן הקיימת לישראל, משרדי ממשלה ומערכת הבטחון. כלומר שהחידון בעינו עומד: לאן נעלמו קרוב לשני מיליון דונם של אדמת המולדת? המבקר אינו עונה על השאלה הגדולה — וספק אם יכול משהו כיום לערוך בדיקה למי בדיוק חולק השלל הרב שנפל בחלקה של המדינה, אחרי מלחמת תש"ח. אולם הוא נותן דוגמה אחת, וחשובה בצידה: בעת קום המדינה היה שטח הפרדסים 122 אלף דונם. בשנים הראשונות לקום המדינה נעקרו ויבשו — כ־49 אלף דונם פרדסים — בעיקר פרדסים ערביים שנושים. 17 אלף דונם נמכרו לקק"ל ו־15 אלף דונם הוחכרו. מה קרה ל־41 אלף דונם הנותרים? קובע המבקר: יש להניח שפרדסים אלו בחלקם הוגנו והתייבשו, בחלקם נעקרו ונהפכו לאדמות בניין — ובחלקם מנוצלים ללא הרשאה. כדי להבין את מימדי הכרוש שנעלם מבלי להשאיר עקבות, די לציין כי בשנה שעברה הכניס כל דונם פרדס לבעליו 350 ל"י נטו בממוצע.

"מכל האמור לעיל", מסכם המבקר, "יש להסיק את העובדה המדאיגה שעל שטחים ניכרים של קרקעות אין נתונים בידי היחידות המספלות בנכסי המדינה."

★ ★ ★

גרעון עם כופצים

כ אשר ישנם נתונים על השימוש באותו רכוש — מה הם מראים? שלאיש לא איכפת מה קורה עם רכוש המדינה. אם זהו רכוש נטוש, מובן מאילו שיש לחלקו, לפי סדר זכויות מסויים. בראש צועדת הקק"ל, אתריה חוכרים או קונים שונים, עד למשתכן הול ביותר, הזוכה באחת מ־69 אלף יחידות הדיוור שהשאירו הערבים אחריהם. שוב, משק הפרדסים הוא הנותן דוגמה חיה. המדובר כאן ב־32 אלף הדונם אשר ידוע מה גורלם, לא ב־41 אלף הדונם הנעלמים. במשך עשר השנים בהן עובדו על-ידי רשות הפיתוח, הגיבו פרדסים אלה פרי מר כלענה: גרעון. וזאת בתקופה שפרדסים בינוניים במדינה צברו הון, טיילו בעולם, בנו חילות ונסעו במכוניות פרטיות.

משתומם מבקר המדינה: "הגרעון לשנת 1952/53 בלבד הסתכם בכ־800 אלף ל"י. משק הפרדסים בכללו בארץ, הביא בעונה זו רווח נקי של 17 ל"י לדונם בממוצע. הואיל והאפסטרופוס לנכסי נפקדים ורשות הפיתוח לא כללו בחשבונותיהם פחת ורביית, מן הדיון היה שהפרדסים שבניהולם יביאו לידי עודף הכנסות על הוצאות בסך 60 ל"י לדונם בממוצע." החשבון הפשוט: 32 אלף דונם X 60 ל"י לדונם = 1,920,000 ל"י עודף, במקום 800 אלף ל"י גרעון. ביאורו, החליטה הממשלה להיפטר מן הפרדסים. החל סיבוב חדש של חלוקת הארץ: 17 אלף דונם נמכרו או הוחכרו ל"קק"ל ולסוכנות היהודית במחירים "שנקבעו בהתחשב במטרה הציבורית של רכישות אלה", 11 אלף דונם נמסרו לחברות ול"יחידים במחירים שמבקר המדינה קבע ברוב מחינותו כי הם נמוכים. הפרדסים הוחכרו על סמך משאומתן ישיר עם החוכרים, ללא מיכרו, כשהמחירים נקבעים על יסוד הערכור תיהם של עובדי רשות הפיתוח. בממוצע הוחכר דונם פרדס ל־49 שנה במחיר 434 ל"י בתוספת דמי-חכירה שנתיים של כ־4 ל"י לדונם. בשנה שקדמה להחכרה הכניס דונם פרדס בממוצע 121 ל"י. כלומר, רוכשי פרדסים אלה יכלו לכסות את דמי ההחכרה ל־49 שנה מהכנסות השנים הראשונות. לא פלא שרבו הקופצים על פרדסים אלה ורק אנשים בעלי זכויות בישוב זכו לפלח עסיסי מן הפרי הנטוש.

לא רק בתפוזים נפלה השלהבת. אותו גורל נפל בחלקם של מטעי הותית הנטושים. למשל: באוגוסט שעבר חתמה מחלקת הקרקעות של משרד החקלאות על תווה להחכרת 275 דונם מטעי ויתים במשולש לעונה אחת, תמורת 600 ל"י. שום מיכרו לא פורסם לפני ביצוע ההחכרה. כמה מתושבי המקום הגישו תלונה לממשלה, ומנהל מחלקת הקרקעות החליט לבטל את התווה. הוא פירסם מיכרו, קיבל שמונה הצעות — שהגבוהה בהן הסתכמה ב־4800 ל"י. החוכר הראשון, שלא השתתף במיכרו, לא רצה בכל זאת לחתור על העיסקה. הוא חתם תווה חדש, הסכים להעלות את תשלומי מ־600 ל"י ל־4800 ל"י.

★ ★ ★ פרחון מן הראש

ל א כל שנה נושעים ערבים את בתיהם ושוותיהם, בהשאירם רכוש רב לביזה. שיטת החלוקה, הבאה לספק את בעלי הזכויות, אוכלת באותה תאורה גם את תקציביה השוטפים של המדינה. וככל שאדם או גוף יושב גבוה יותר, כך גדולים סיכוייו לנחל שמן. במצב מאושר זה נמצאות המפלגות.

א פשר למכור בים העובדות, הכלולות בדו"ח האחרון של מבקר המדינה. 492 עמודיו גדושים מספרים, טבלאות ומיסמכים הבאים לספר לאזרח מה עשו מוסדות הממשלה בכספיו — ולמה היה זה מעשה פסול. אפילו שחיין טוב יתאמץ כדי לעבור ים זה בשלום. אולם המאמץ כדאי. כי במעמקי הדו"ח חבויה תמונה פוקחת-עיניים של המשטר הכלכלי השורר במדינה. שם, בין עשרות סעיפים ותריסר משרדים, פזורים הפרטים המסבירים את עובדת-היסוד של המשק הישראלי: כיצד מתחלק השלל.

הפרק המעשי הראשון בדו"ח נגיש יגיש ישר לעניין. הוא נקרא: רכוש המדינה — היקפו ויעילותו. מסתבר, כי מתוך שטחה הכולל של המדינה (20.4 מיליון דונם בקירוב) כ־18 מיליון דונם הם רכוש של המדינה, שהועבר אליה מממשלת המנדט או שהושאר כרכוש נטוש על-ידי פליטים ערביים. מתוך שטח זה, 7,380,000 דונם הם אדמות כסריות מה נעשה באדמות אלו?

שטח של 2,374,000 דונם — ברובו הגדול אדמות מורע, מטעים ופרדסים — נמכר לקרן הקיימת לישראל בטרנזקציות מגוחכות. הממשלה ומערכת הבטחון מחזיקות ב־640 אלף דונם, בעיקרם אדמת מורע ואדמה בלתי ראויה לעיבוד חקלאי, עליה קיימים מחנות ומיתקנים שונים. 1,565,000 דונם הוחכרו בעונה שחלפה. על השימוש בתורת האדמה — 2,799,000 דונם — אין נתונים.

משרד האוצר אמנם מסביר מה נעשה בחלק מאדמות אלה: לדבריו, למשל, 600 אלף דונם הם שמורות יער, ואילו הבדואים בנגב מחזיקים בחצי מיליון דונם אדמה — מזה כרבע מיליון בדרך חכירה ורבע מיליון דונם בלי חווי חכירה, מאחר והם טוענים כי קרקע זו שייכת להם. הסבר זה מתעלם מן העובדה, שרבע מיליון הדונם המוחזקים כלולים ממילא בשטח הכללי המוחכר, שלגבי השימוש בו קיימים מיסמכים.

האוצר ממשיך ומסביר לאן נעלמו שני מיליון הדונמים הנותרים. ושוב מהמים הבדואים תירץ גות: נוסף על חצי מיליון הדונם הראשונים, טוען משרד האוצר כי אותם בדואים מחזיקים בעוד חצי מיליון דונם, בסביבות באר-שבע. קובע המבקר: "הסבר זה לא התקבל על הדעת, משתי סיבות: אין בידי האוצר מסמכים המוכיחים שהבדואים מחזיקים (בקרקעות

4 מקורות הנאה

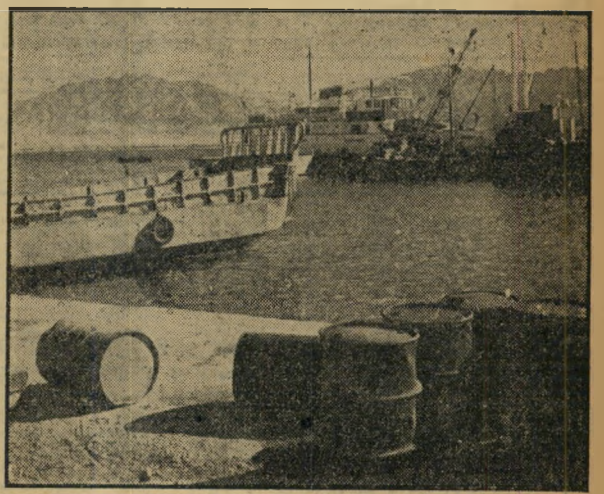
פרומקציה גרמה לכך שהרווחים ממכירת תכשירי חיי טון לעופות אלה הלכו לקניית מכוניות ומזוני אוויר, במקום למטרות המוצהרות — קידום ענף הלול.

ביזבוז של קרוב למיליון וחצי לירות — זהו סיכום תערוכת העשור שנערכה בקיץ שעבר בירושלים. הסיבה היסודית לביזבוז זה: חוסר הערכה נכונה מצד מתכנני התערוכה.

מעילות קרו בשנים האחרונות בלשכות עבודה לא מעטות. שם מתבצעים תשלומי הסכר לפועל הדחק. אחד הגורמים העיקריים: אין ביקורת מספקת על סדרי התשלום.

חוסר יעילות ציין את הארכת-מזח הדוברות הישן באילת. לא זו בלבד שעלה פי שלוש ממה שתוכנן, וארך זמן כפול בבנייתו, אלא שלא התאים למטרות.